

Euroopa Ombudsman - 2003. aasta aruanne

Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa Ombudsmani 2003. aasta tegevusaruande kohta (2004/2091(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Ombudsmani 2003. aasta tegevusaruannet;
 - võttes arvesse EÜ asutamislepingu artiklit 195;
 - võttes arvesse 17. novembri 1993. aasta resolutsiooni demokraatia, läbipaistvuse ja lähimuspõhimõtte ning lähimuspõhimõtte rakendusmenetlusi käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe kohta; ombudsmani ülesannete täitmist käsitlevaid eeskirju ja üldtingimusi; EÜ asutamislepingu artiklist 189b tulenevat korda lepituskomitee tegevuseks¹ ning eelkõige artikli seda osa, mis puudutab ombudsmani ülesannete täitmist käsitlevaid eeskirju ja üldtingimusi;
 - võttes arvesse 9. märtsi 1994. aasta otsust 94/262/ESTÜ, EÜ, Euratom Euroopa Ombudsmani kohustuste täitmist reguleerivate eeskirjade ja üldtingimuste kohta², eriti selle artikli 3 lõiget 8;
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 43;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 112 lõiget 1 ja artikli 195 lõiget 2;
 - võttes arvesse petitsioonikomisjoni raportit (A6-0030/2004);
- A. arvestades, et põhiõiguste harta moodustab osa Euroopa põhiseaduse lepingust, mis allkirjastati 25 Euroopa Liidu liikmesriigi riigipeade või valitsusjuhtide ja välisministrite poolt 29. oktoobril 2004 Roomas;
- B. arvestades, et harta V jaotise (kodanike õigused) artikkel 41 (õigus heale haldusele) sätestab, et igal ajal on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul;
- C. arvestades, et harta artikkel 42 (õigus tutvuda dokumentidega) sätestab, et igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus tutvuda Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni dokumentidega;
- D. arvestades, et harta artikkel 43 (Euroopa Ombudsman) sätestab, et "igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda Euroopa Ombudsmani poole seoses liidu

¹ ELT C 329, 6.12.1993, lk 132.

² ELT L 113, 4.5.1994, lk 15.

institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ilmnenud haldusomavoliga, välja arvatud Euroopa Kohtu ja esimese astme kohtu tegevus õigusemõistjana";

- E. arvestades, et ombudsmani aastaaruanne esitati ametlikult Euroopa Parlamendi presidendile 19. aprillil 2004 ja ombudsman P. Nikiforos Diamandouros esitas aruande petitsioonikomisjonile 26. aprillil 2004;
- F. arvestades, et ka 2003. a suurenes oluliselt ombudsmanile esitatud kaebuste arv ja pärast hiljutist laienemist suureneb see eeldatavasti veelgi;
- G. arvestades, et ombudsmanile esitatud kaebuste arv, mille puhul kodanikel oli õigustatud põhjus paluda abi Euroopa institutsioonide tööviisi puuduliku avatuse ja läbipaistvuse tõttu, on liidu demokraatlikku vastutust silmas pidades murettekitav;
- H. arvestades, et aastaaruanne sisaldab näiteid üksikjuhtumite kohta, mille puhul halduslikku omavoli ei tuvastatud või nõustusi Euroopa asutused järgima ombudsmani soovitusi pärast kaebusest teadasaamist või mille puhul leiti sõbralik lahendus, kuid samas tuuakse selles välja ka kaebusi, mille ombudsman pidi lõpetama kriitilise märkusega;
- I. arvestades, et ombudsman tegutses omaalgatuslike uurimiste vormis ka ennetavalt;
- J. arvestades, et oma 6. septembri 2001. aasta resolutsioonis Euroopa ombudsmani eriaruande kohta Euroopa Parlamendile, mis järgnes omaalgatuslikule uuringule hea haldustava eeskirja olemasolu ja avalikkusele kättesaadavuse kohta erinevates ühenduse institutsioonides ja organites, toetas Euroopa Parlament¹ ühehäälselt ombudsmani poolt soovitatud Euroopa Liidu hea haldustava eeskirja; ja arvestades, et Euroopa Komisjon ei ole nimetatud eeskirja vastu võtnud;
- K. arvestades, et Euroopa põhiseaduse leping sisaldab õiguslikku alust tulevasele hea halduse seadusele;
- L. arvestades, et 23. jaanuaril 2003 tulevikukonvendi ees esinedes väitis ombudsman, et "asutamislepingu asendamine põhiseadusega, eriti sellise põhiseadusega, mis sisaldab põhiõigusi, nõuab põhjalikku arutelu asutamislepingu järelevalverolli üle";
- M. arvestades, et ombudsman rõhutas juba oma otsuses kaebuse 995/98/OV kohta, et kuigi Euroopa Komisjonil on rikkumiste puhul menetluste algatamisel diskretsiooniõigus, on sellel siiski "õiguslikud piirid, nagu on sätestatud Euroopa Kohtu pretsedendiõiguses, mis nõuab näiteks, et haldusorganid tegutseksid kooskõlas ja heauskselt, vältides diskrimineerimist ning järgides proportsionaalsuse, võrdõiguslikkuse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid ja inimõigusi ning põhivabadusi";
- N. arvestades, et Euroopa Ombudsman esitas Euroopa Parlamendile juba 1999. aasta detsembris taotluse muuta ombudsmani põhimääruse sätteid, mis käsitlevad tema õigust tutvuda dokumentidega ja kuulata üle tunnistajaid; arvestades, et kuigi Euroopa Parlament soovitas nimetatud sätteid muuta, ei ole seda Euroopa Komisjoni ja nõukogu reservatsioonide tõttu seni tehtud;

¹ ELT C 72 E 21.3.2002, lk. 331.

- O. arvestades, et ombudsman, tundes kahetsust nimetatud ettepaneku suhtes valitseva negatiivse suhtumise üle, tegi 17. detsembril 2002. aastal Euroopa Parlamendi presidendile saadetud kirjas ettepaneku, et ombudsmani teenistused ja Euroopa Parlament arutaksid ühiselt ombudsmani põhimääruse muutmise küsimust;
- P. arvestades, et aastaaruanne kajastab ombudsmani jõupingutusi riiklike ja piirkondlike ombudsmanide võrgu väljaarendamisel, pöörates erilist tähelepanu kandidaatriikidele;
- Q. arvestades, et aastaaruandes märgitakse, et nii eelmine ombudsman J. Söderman kui ka praegune ombudsman Diamandouros on taotlenud põhiseaduses ombudsmani rolli ja muude kohtuväliste vahendite selgesõnalist tunnustamist;
1. kiidab heaks Euroopa Ombudsmani esitatud 2003. aasta aruande, mis annab põhjaliku ülevaate ombudsmani tegevustest aasta jooksul ja menetletud juhtumite kirjelduse;
 2. õnnitleb esimest Euroopa Ombudsmani J. Södermani eduka ja väljakutseid pakuva ametiaja lõppemise puhul 31. märtsil 2003; seitsme ja poole ametis oldud aasta jooksul tugevdas ta põhjalikult institutsiooni aluseid ja aitas rohkem kui 11 000 kodanikul oma probleemidele lahendusi leida;
 3. kiidab P. Nikiforos Diamandourose jõupingutusi, kes alates ametisse asumisest 2003. aasta aprillis on püüelnud edukalt eesmärgi poole tõsta Euroopa Ombudsmani ameti efektiivsust ning edendada head avalikku haldust, õigusriigi põhimõtete järgimist ja inimõiguste austamist;
 4. peab ombudsmani rolli Euroopa Liidu otsustetegemise ja haldamise avalikkuse ja aruandekohustuse parandamisel oluliseks panuseks liikumisel sellise liidu poole, kus otsused tehakse tõepoolest "nii avalikult kui võimalik ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik", nagu nõutakse Euroopa Liidu lepingu artikli 1 teises lõigus;
 5. tunnustab ombudsmani jõupingutusi institutsiooni tutvustamisel avalikkusele ja kodanike teavitamisel nende õigustest materjalide levitamise, liikmesriikide külastamise ja konverentside kaudu;
 6. märgib, et Euroopa Komisjon vastas positiivselt ombudsmani ettepanekule anda abirahade ja toetuste taotlejatele ja saajatele süstemaatiliselt teavet võimaluste kohta kaevata haldusliku omavoli üle;
 7. märgib, et kaebuste arv on oluliselt suurenenud, mis tõstab esile ombudsmani saavutatud edu ELi institutsioonidega kokku puutuvate kodanike teadlikkuse tõstmisel nende sellekohastest õigustest;
 8. märgib siiski, et üldsuses valitseb ikka veel teatav segadus ombudsmani täpse vastutusala ulatuse suhtes, kuna umbes 75% kaebustest ei kuulu tema pädevusse; märgib siiski rahuloluga, et ombudsman püüab sellistel juhtudel kaebuste esitajaid abistada, soovitades neil pöörduda muude organite, eelkõige petitsioonikomisjoni või riiklike ja kohalike ombudsmanide poole, rõhutades samas jätkuvalt vajadust kodanikke erinevate ülalmainitud vahendite kaudu teavitada;

9. märgib rahuloluga, et paljudel juhtudel on Euroopa asutused pärast probleemi teadvustamist võtnud meetmeid kaebuse lahendamiseks ning muudel juhtudel on leitud sõbralikke lahendusi; nõuab jätkuvalt, et asjaomased ELi asutused järgiksid ombudsmani soovitude projekte, mis käsitlevad haldusliku omavoli kõrvaldamist pärast uurimist, ja võtaksid järelemeetmeid ombudsmani muude kriitiliste märkuste põhjal, et vältida sarnaste haldusliku omavoli juhtude esinemist tulevikus;
10. märgib rahulolevalt, et ombudsman oli neljal juhul edukalt poolte vahendajaks ja leidis sõbralikud lahendused, pakkudes välja mõlemat poolt rahuldava positiivse tulemuse, ning aasta lõpul oli läbivaatamisel veel seitse ettepanekut sõbraliku lahenduse leidmiseks;
11. märgib, et ombudsman esitas ka 2003. aastal institutsioonidele, eriti nõukogule, kriitilise märkuse, mis käsitles kaebusi seoses raskustega dokumentidele juurdepääsul; meenutab, et petitsioonikomisjon tegeles selle probleemiga valitsusvälise organisatsiooni "Statewatch" kaebust käsitlevas raportis ja et nõukogu andis selles kontekstis kinnituse, et austab tulevikus dokumentidele juurdepääsu reegleid;
12. kutsub kõiki ELi institutsioone ja organeid üles rakendama täielikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrust (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele¹, tunnustades, et juurdepääs Euroopa institutsioonide ja organite dokumentidele on põhiõigus vastavalt põhiõiguste harta artiklile 42, ja võttes siiraks eesmärgiks teha otsuseid "nii avalikult kui võimalik ja nii kodanikelähedaselt kui võimalik"; rõhutab, et ELi institutsioonid ja organid peaksid enne vaba juurdepääsu põhimõtte erandsätete võimalikku kohaldamist iga taotluse väga hoolikalt läbi vaatama;
13. tervitab ombudsmani otsust avalikkuse juurdepääsu kohta presiidiumi päevakordadele ja protokollidele pärast Euroopa tulevikukonvendi töö lõppu; kuigi määrust (EÜ) nr 1049/2001 ei kohaldata, tagab ombudsman edukalt usaldusväärse haldamise põhimõtete järgmise;
14. meenutab 14. märtsi 2002. aasta resolutsiooni määruse EÜ nr 1049/2001 rakendamise kohta², milles parlament väljendab kahetsust, et Euroopa Komisjon jätkab kogu rikkumismenetluse, sealhulgas Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahelise kirjavahetuse, varjamist parlamendi kontrolli eest, kahjustades sellega ühenduse õiguse efektiivsust;
15. toetab nõudmist Euroopa Komisjonile esitada ettepanekuid määruse (EÜ) nr 1049/2001 muutmiseks, eelkõige seoses juurdepääsuga õigusloomega seotud dokumentidele;
16. märgib, et ka 2003. aastal esitati hulk kaebusi, mis käsitlesid puudulikku avalikkust ja läbipaistvust institutsioonide töölevõtukonkurssidel – valdkonnas, mida ombudsman on läbi aastate pidanud prioriteetseks, kuna töölevõtumenetluse käigus puutuvad institutsioonidega kokku väga paljud kodanikud; märgib, et osa nendest kaebustest lõppes ombudsmani kriitilise märkusega;

¹ EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43.

² ELT C 47 E, 27.2.2003, lk 483.

17. märgib rahuloluga, et nõukogu otsustas pärast kahte ombudsmanile esitatud kaebust järgida ombudsmani soovitusi ja võimaldada töövõtukonkursside käigus kandidaatidel tutvuda oma parandatud eksamitöödega, viies nõukogu praktika sellega kooskõlla Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni praktikaga;
18. nõuab tungivalt EPSOI (Euroopa Ühenduste Personalivaliku Amet) kui institutsioonidevahelisel organil, mis korraldab tulevikus enamiku ELi institutsioonide töövõtukonkurssidest, järgida töövõtumenetluste avalikkuse ja läbipaistvuse reegleid ning tavaid, milleni on aastate jooksul jõutud – enamasti tänu ombudsmanile esitatud kaebustele ja ombudsmani soovitudele;
19. märgib, et paljud kaebused, mis lõppesid ombudsmani kriitilise märkusega, on seotud vastusega viivitamise, vastamata jätmise või ebapiisavate või ebaviisakate vastustega; tuletab seetõttu institutsioonidele ja organitele meelde, et adekvaatne ja korrektne suhtlemine kodanikega on nende endi huvides;
20. märgib rahuloluga, et 2003. aasta jooksul algatati viis omaalgatuslikku uurimist, sealhulgas üks puuetega inimeste integreerimise kohta, et tagada kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 26 puuetega inimeste mittediskrimineerimine Euroopa institutsioonidega suhtlemisel;
21. tuletab meelde, et parlament võttis vastu eelnimetatud resolutsiooni ELi institutsioonide ja organite hea haldustava eeskirja kohta ning on sellest alates pidevalt nõudnud nimetatud eeskirja rakendamist kõikides institutsioonides ja organites; avaldab kahetsust, et Euroopa Komisjon ei ole eeskirja seni täielikult vastu võtnud ja rakendanud;
22. tuletab meelde, et 25. septembril 2003 viitas Euroopa Komisjoni asepresident Loyola De Palacio täiskogul toimunud ombudsmani 2002. aasta aruande arutelu käigus asjaolule, et Euroopa põhiseaduse eelnõus sisaldub õiguslik alus tulevasele hea halduse seadusele, mis peaks olema kohustuslik kõikidele liidu institutsioonidele ja organitele; nõustub ombudsmaniga, et Euroopa Komisjon peaks alustama eeltööd sellise seaduse vastuvõtmiseks;
23. kutsub ombudsmani üles kuni hea halduse seaduse rakendamiseni tegema petitsioonikomisjoniga koostööd hea halduse nõuete edasiarendamisel ning nende rakendamise tagamisel Euroopa Komisjoni poolt, võttes arvesse ombudsmani otsuses kaebuse 995/98/OV kohta sätestatud menetlust rikkumiste puhul;
24. on arvamusel, et ombudsmanil peaks olema piiramatu juurdepääs dokumentidele, et nendega seoses oma uurimistega tutvuda; märgib, et peaaegu kuus aastat on möödunud ajast, kui ombudsman tegi ettepaneku muuta ombudsmani põhimääruse artikli 3 lõiget 2, mis käsitleb ombudsmani õigust tutvuda dokumentidega ja kuulata üle tunnistajaid, mille kohta Euroopa Parlament võttis 6. septembril 2001. aastal vastu resolutsiooni¹; avaldab kahetsust, et nõukogu ei suutnud nimetatud resolutsiooni kvalifitseeritud häälteenamusega heaks kiita²;

¹ EÜT C 72 E, 21.3.2002, lk 336.

² Nõukogu 26. novembri 2002. aasta märkus 14782/02 OMBUDS 29.

25. toetab vajadust uuesti läbi vaadata 9. märtsil 1994 vastu võetud ombudsmani põhimäärus viimase aastakümne arengute, sealhulgas Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) uurimisvolituste ning määruse (EÜ) nr 1049/2001 vastuvõtmise valguses vastavalt Jacob Södermani 17. detsembri 2002. aasta kirjas presidendile Pat Coxile tehtud ettepanekule;
26. tunnustab head töösuhet ombudsmani büroo ja petitsioonikomisjoni vahel, sealhulgas juhtumite vajadusel vastastikuse üleandmise menetlust, mille põhjal anti kuus kaebust otse üle petitsioonikomisjonile ja soovitati veel 142 kaebuse esitajal esitada petitsioon;
27. kiidab ombudsmani võrgu loomise eest, kuhu kuuluvad riiklikud ja kohalikud ombudsmanid ning muud organid, kellele antakse üle kaebused, mis ei kuulu ombudsmani pädevusse; on arvamisel, et petitsioonikomisjonil oleks kasulik omada juurdepääsu sellele võrgule ja luua koostöös ombudsmani bürooga samalaadne petitsioonikomisjonide võrk;
28. ergutab ombudsmani jätkama koostöös riiklike ja piirkondlike ombudsmanidega jõupingutusi põhjaliku ja tõhusa kohtuväliste vahendite süsteemi loomiseks Euroopa kodanikele, kes leiavad, et nende õigusi on Euroopa õiguse kohaselt rikutud;
29. teeb oma presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja aruanne petitsioonikomisjonile, nõukogule, Euroopa Komisjonile, Euroopa Ombudsmanile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning liikmesriikide ombudsmanidele või sarnastele organitele.